

Abans de dir cosa paral·lela en el problema present, preguntem-nos, quant a *Manresa*, si pot ser allò que palpotejava Argullol (en l'art. citat): «seria MINORISA, 'la menor', en comparació amb *Egara* o *Osona*». Però si aleshores era menor o igual o major, ¿qui ho sap? El que consta per al lingüista és que una formació en -ISA és impossible en llatí. Si n'hi hagués així, per art de miracle, si fos -ISA amb vocal llarga hauria donat -isa en romànic; si fos -ISA amb breu, els romans haurien pronunciat MINÓRISA (amb accent a la ó) que hauria donat -norsa; i si -ISSA, hauria donat -essa amb ss sorda. És un trilema sense escapatòria.

No: probablement fou, de primer, MINURISIA. És al que ens condueixen els seus parions o parents.

L'alt-italià MENDRÍSIO, població de 1300 hab. a la Suïssa italiana, cantó Ticino, entre el llac de Lugano i el gran llac de Como: «centro abbastanza popoloso nell'età romana, ma probabilmente più antico; nel medioevo, capoluogo di un'ampia circoscrizione pievana [parroquial, arxiprestal] che giungeva da una parte al Lago di Lugano, dell'altra quasi a quello di Como: le prime tracce documentate risalgono, però, solo alla fine del S. VIII; abitanti dediti all'agricoltura e all'industria serica» (*Enciclopedia Italiana*, s.v.). Anàlogament en el *Schweiz.Lexikon* de l'*Encyclopolis Verlag*, i en el *Konversationslexikon* de Brockhaus: que en el seu temps li trobaven 4500 hab.; i afegixen que els seus treballadors són picapedrers de marbre.

Com a base etimològica podem establir, segons els docs., *MINURISIO-. Perquè comptem amb una bona monografia, que en dóna moltes dades, citant-ne docs. ben publicats: Oscar Camponovo, «Sulle strade regine del *Mendrisiotto*, cronache e documenti per la storia di un baliaggio», de la qual només he pogut veure el vol. I, publ. a Lugano, 1958. El *Mendrisiotto* és el nom d'aqueixa antiga «circoscrizione» formada per *Mendrisio*, la pieve *Balerna*, i altres.

Aplegant totes les dades històriques hi trobo les formes següents: 1240: *Mendrixio* [?] (Camponovo, p. 329); 1335: *Mendrixio* (repetit, en els *Statuti*);³ 1372: *Mendrisio*; 1424: *Mendrixii*; 1430: *Mendrisio*; 1430: *Mandrixii*; 1432: *Mendrixii*; 1436: *Mendrisio*; 1464: *Mendrixio* alternant amb *Mendrixie*; 1467: «burgo *Mendrisii*», repetit alguns cops al mateix doc. (p. 234). Altre doc. de data igual o aproximada: «homeni da *Mendrixio*» (p. 235). En alemany dialectal («schweizertütsch»): 1512: *Mendris* (p. 245), i més tard *Mendryss* (p. 246). Segueixen encara una vintena de mencions en el S. XVI, sempre en la forma *Mendrixio* (*Ma-* només en un cas isolat de 1464).

La fonètica històrica d'aquests parlars, imposa, doncs, una base pre-romana MENDRISIO- o bé MINURISIO-.⁴

Ara bé, estem a la sortida de la gran Valle Leventina (LEPONTINA), la terra de les inscripcions en un dialecte indoeuropeu, —no pas cèltic: tothom diu pre-cèltic— : el lepòntic. Després de l'estudi especialitzat de Lejeune, sabem que era un dialecte indoeuropeu diferent del cèltic, encara que més o menys semblant; probablement el mateix que va indoeuropeïtzar els rètics i lígurs (que eren poblacions tirrèniques an-àries) puix que són els qui poblaven aquestes zones. En un mot: un parlar sorotàptic.

La coincidència material d'aquest nom amb el nostre MINURISIA > *Manresa* és colpidora. Però i la coincidència topogràfica? Doncs: no ho és gaire menys. *Manresa* amb els murs caient a plom, per una part damunt timbes altíssimes sobre el Cardener, i, de l'altra banda, daltabaix al Llobregat: els carrers, costeruts, dintre de la ciutat, fins a les carenetes que donen als dos rius. I compareu-hi ara la magnífica foto de *Mendrisio* en l'*Enciclopedia Italiana*: la part més visible de la població està al caire d'una altura abrupta. Quant al *Mendrisiotto*, cau per una de les bandes cap als marges de l'un dels dos grans llacs alpins, i per l'altra arribava quasi arran de l'altre. I allí treballen el marbre dels llosars d'aquells rostos.

Si el lepòntic era un dialecte diríem pene-cèltic ¿no s'imposa pensar en quelcom semblant al nom pan-cèltic del 'turó?': MINIO/MONI- > ky. *mynydd*, bretó *moniz* 'turó o muntanya'; i per a una variant MONI- de l'irlandès, V. el que n'he dit a l'art. *Armenrodas* < ARE-MONI-ROTAS. Ja sabem quina fou la gran ruta dels sorotaptes: Caríntia → Itàlia subalpina → Ligúria → Vallespir (ploms d'Arles) → Coll d'Ares, i després, llebeig enllà (SO.), a través de Catalunya (ATANAGRUM, *Pereixens, Salàs, Tremp*)... i finalment: → Lusitània Central. Entremig en queden encara altres petjades: les NISKAS sorotàptiques de Provença, etc., veg. l'adenda d'*EntreDL*, III, 27-29.

Que a Lusitània, en efecte, és on retrobem la nostra pista. Un capítol *Minuros* (Μίνυρος) fou un dels amics i aliats més fidels de Viriatos (Ουριάρθος), segons la cabdal història d'Appianus (*Hisp. Bell.* 74: Holder); nom que rep un tornaveu en una inscripció trobada a Autun (Holder), on figura el NP *Minurio*, -onis: car tinguem present que, segons les recerques de Weisgerber i Pokorny, una vena sorotàptica va deixar rastre des de Borgonya cap a Lorena i Renània.

Queda, doncs, ben establerta una cadeneta del radical MINUR- des de les valls lepòntiques dels Alps, a través de la regió central del Principat, *Manresa*, Agramunt-Conca de Tremp, fins a Lusitània, amb certa irradiació fins a Borgonya; i amb un significat, repetit arreu, de muntanyeta abrupta o lloc muntanyós: MINURISIO- > *Mendrisio*, *Mendrisiotto*; MINURISIA > *Manresa*; Μίνυρος 'el muntanyenc', cap rebel als romans en les serres centrals de Lusitània («A cidade e as Serras», el cap de brot d'Eça de Queiroz).